

Lapinjärven kunnanvaltuustolle

LAPINJÄRVEN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2014

1. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan on kuntalain 71 §:n mukaan valmistettava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä.

Vuoden 2014 arvioinnin on tehnyt valtuuston 23.1.2013 § 4 ja 16.4.2014 § 21 valitsema toimikauden 2013–2016 tarkastuslautakunta, johon kuuluvat puheenjohtajana, Vesa Peltola (henkilökohtaisena varajäsenenä Tuomo Hasu) ja varapuheenjohtajana Mari Lotila (Heidi Norra) sekä jäseninä Kalevi Hoffström (Christina Bosas), Mirja Hovén (Aino Villikka) ja Jörgen Ilman (Riku Jakobsson).

Tarkastuslautakunta on arvioinut kunnan toimintaa toimintasuunnitelmansa mukaisesti. Lautakunta on tutustunut kokouksissaan toimialojen toimintaan. Kokouksissa on kuultu kunnanhallituksen puheenjohtajaa, vs. kunnanjohtajaa, sivistyslautakunnan puheenjohtajaa, vs. sivistystoimen johtajaa, perusturvajohtajaa, Kiinteistö Oy Labyrintin hallituksen puheenjohtajaa ja toimitusjohtajaa, teknistä johtajaa, taloussihteeriä, nuoriso-ohjaajaa ja nuorisotyöntekijää. Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2014 toiminnan arviointiin seitsemän kertaa.

Tarkastuslautakuntaa on informoitu kunnan hallinnossa tapahtuneista muutoksista ja talouden kehittymisestä. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet toimielinten päätöksentekoa pöytäkirjoista.

Lautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon lautakunnan käytännön työssä.

Lautakuntaa on avustanut JHTT-tilintarkastaja Ilpo Malinen BDO Audiator Oy:sta.

2. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

2.1. Tavoitteiden asettaminen

Vuonna 2014 talousarvion mukaan käyttötaloudessa valtuustoon nähden sitovuustasona on tulosalueen toimintakate. Investoinneissa sitovuustaso on kohdekohtainen ja varaustyyppiset määrärahat vaativat valtuuston erillispäätöksen. Rahoitusosassa nettositovia ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut sekä lainojen muutokset.

Tulosalueita vuonna 2014 olivat konserni- ja keskushallinto, perusturvapalvelut, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut.

2.2. Strategiset tavoitteet

Valtuusto on hyväksynyt 22.5.2013 § 36 uuden kuntastrategian vuosille 2013–2016. Strategiassa on määritetty neljä painopistettä: (1) asiakas ja kuntalainen, (2) vetovoimaisuus ja kilpailukyky, (3) henkilöstö ja johtaminen sekä (4) talous. Jokaiselle painopisteelle on asetettu 2-3 strategista tavoitetta.

Painopisteet ja strategiset tavoitteet mittareineen on viety vuoden 2014 talousarvion hallintokuntakohtaisiin tuloskortteihin.

2.3. Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

2.3.1. Konsernihallinto ja keskushallinto

Konsernihallinnon toimintakate toteutui 68.890 euroa muutettua talousarviota huonompana. Tulot ovat toteutuneet 49.687 euroa suurempana, mutta menot 118.577 euroa suurempana. Poikkeamien syitä ei ole kerrottu tilinpäätöksessä.

Perusturvapalvelujen toimintakate toteutui muutettua talousarviota 125.051 euroa parempana. Poikkeaman syitä ei ole kerrottu tilinpäätöksessä.

Erilliset kokousmääriä koskevat konsernihallinnolle asetetut valtuuston nähden sitovat tavoitteet ovat toteutuneet. Samoin www-sivuja koskeva tavoite on toteutunut riittävässä määrin.

Konsernihallinnon tuloskorttitavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen pääosin ja riittävässä määrin. Toteutumatta jäivät työtyytyväisyyskysely ja luottamushenkilökysely.

Tarkastuslautakunnan mielestä henkilöstön suuri vaihtuvuus sijaisuuksien ja irtisanoutumisten takia on ollut ongelma aiheuttaen lisäkuormitusta henkilöstölle.

Myös vanhuspalvelujen tuloskorttitavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen pääosin ja riittävässä määrin. Vanhusten vuokratalojen nykyaikaistaminen on siirtynyt vuodelle 2015. Työtyytyväisyyskysely jäi toteuttamatta.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että olennaisten poikkeamien syyt kerrotaan tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä vanhusten vuokratalojen nykyaikaistamista.

2.3.2. Sivistys- ja vapaa-aikapalvelut

Sivistyspalvelujen toimintakate toteutui 65.760 euroa muutettua talousarviota parempana. Poikkeaman syitä ei ole kerrottu tilinpäätöksessä.

Sivistyspalvelujen tuloskortissa esitetyt tavoitteet ovat pääosin ja riittävässä määrin toteutuneet. Toteutumatta jäivät järjestöfoorumi, työtyytyväisyyskysely ja luottamushenkilökysely sekä osin kehityskeskustelut.

Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan sivistyspalveluja on työllistänyt Porlammin yläasteen ja lukion lakkauttaminen. Tarkastuslautakunta katsoo nuorisotoimelta saadun tiedon perusteella, että yläasteen oppilaiden siirtyminen Elimäen yläkouluun on sujunut pääosin hyvin.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että olennaisten poikkeamien syyt kerrotaan tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä ennalta ehkäisevänä toimintana kunnan liikuntapalveluja ja nuorisotyötä. Tarkastuslautakunta suosittaa varmistamaan kunnan liikuntapalvelujen ja nuorisotyön jatkuvuuden pitkäjänteisellä suunnittelulla ja riittäväällä resursoinnilla sekä mahdollisella kolmannen sektorin ja kuntayhteistyöllä.

2.3.3. Tekniset palvelut

Teknisten palvelujen toimintakate (ulkoiset) sisältäen vesihuoltolaitoksen toteutui 324.938 euroa muutettua talousarviota parempana.

Teknisten palvelujen laadulliset tavoitteet on saavutettu riittävässä määrin. Tuloskortissa esitetyt tavoitteet ovat pääosin ja riittävässä määrin toteutuneet. Toteutumatta jäivät työtyytyväisyyskysely, ohjelmoitu kunnossapito ja hankintayhteistyö naapurikuntien kanssa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä sekä ohjelmoidun kunnossapidon jatkamista että hankintayhteistyön tehostamista naapurikuntien kanssa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että uimahallin kohtalo on jäänyt muiden kiireiden vuoksi epäselväksi. Uimahallia koskevia päätöksiä ei ole toteutettu. Tarkastuslautakunta esittää, että päätökset toteutetaan tai puretaan.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että olennaisten poikkeamien syyt kerrotaan tilinpäätöksessä.

2.4. Investointitalouden toteutuminen

Toteutuneet investointimenot (1.732.548 euroa) pysyivät sekä muutetun talousarvion (2.432.000 euroa) että alkuperäisen talousarvion (2.030.000 euroa) puitteissa. Kohteittain tarkasteltuna kaksi kohdetta (9201 katuvalosaneeraus ja 9213 Porlammin koulu) ovat ylittänyt talousarvionsa. Näistä Porlammin koulu olisi kuitenkin pysynyt alkuperäisessä talousarviossa, jollei määrärahaa olisi poistettu. Toteutumatta jäi 8 kohdetta, yhteisarvoltaan 140.000 euroa. Näistä viisi oli vesihuollon investointeja, arvoltaan 87.000 euroa.

Toteutuneet investointitulot olivat 132.504 euroa.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että myös investointihankkeiden olennaisten poikkeamien syyt kerrotaan tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta kiittää Lukkarinpuiston leikkialueen investoinnin toteutumisesta usean vuoden odottelun jälkeen.

2.5. Kunnan talous

Kunnan toimintatuotot laskivat edellisestä vuodesta 3,2 miljoonaa euroa. Merkittävin tekijä tähän oli koulutuskeskuksen toiminnan siirtyminen valtiolle. Kun toimintakulut laskivat vain 2,3 miljoonaa euroa, toimintakate heikkeni 0,8 miljoonaa euroa ollen -15,9 miljoonaa euroa. Toimintakate toteutui kuitenkin talousarviota parempana 0,4 miljoonaa euroa.

Verotulot (8.741.291 euroa) toteutuivat sekä edellistä vuotta että talousarviota parempana. Sen sijaan valtionosuudet (6.839.950) jäivät alle edellisen vuoden ja talousarvion. Rahoitustuottojen ja -kulujen toteutunut netto (658.892 euroa) ylitti talousarvion mutta pieneni edellisvuodesta.

Edellä mainittujen erien muutosten seurauksena vuosikate laski edellisestä vuodesta miljoona euroa. Toteutunut vuosikate oli 357.118 euroa, mikä ylitti talousarvion 0,5 miljoonalla eurolla. Toteutunut vuosikate ei riitä kattamaan suunnitelman mukaisia poistoja (676.983 €), joten tilikauden tulos on alijäämäinen 319.865 euroa, mikä on kuitenkin talousarviota parempi 0,5 miljoonaa euroa.

Toiminnan ja investointien rahoittamiseksi on otettu lyhytaikaista lainaa 1,5 miljoonaa euroa. Talousarviossa ollutta pitkäaikaista lainanlisäysmahdollisuutta ei ole käytetty.

Investointien tulorahoitus jäi 20,6 prosenttiin. Lainanhoitokate oli 1 eli tulorahoitus kattaa lyhennykset ja korot. Kassan riittävyys parani edelliseen vuoteen verrattuna lyhytaikaisen lainanoton ansiosta.

Omavaraisuusaste heikkeni edellisestä vuodesta ja vastaavasti suhteellinen velkaantuneisuus kasvoi. Lainakanta kasvoi edellisvuodesta 1,1 miljoonaa euroa, mikä tekee 434 euroa/kuntalainen. Kunnan lainakanta 31.12.2014 per asukas oli 2.206 euroa. Tämän lisäksi tulevat konsernin muiden yksiköiden lainat.

Vuoden 2013 tietojen perusteella samankokoisiin kuntiin (2.000–6.000 asukasta) ja alueen kuntiin (Uusimaa) vertailtuna Lapinjärven tiedot ovat seuraavat:

Mittari	Lapinjärvi	Sama koko	Arvio	Alue	Arvio
tuloveroaste (v. 2014 tieto)	20,50 %	20,48 %	(-)	18,81 %	(-)
verotulot/asukas	3.046 euroa	3.062 euroa	(-)	4.547 euroa	(-)
toimintatuotot/asukas	2.428 euroa	1.278 euroa	(+)	1.796 euroa	(+)
toimintakulut/asukas	7.762 euroa	6.923 euroa	(-)	6.679 euroa	(-)
vuosikate/asukas	480 euroa	307 euroa	(+)	582 euroa	(-)
lainakanta/asukas	1.772 euroa	2.043 euroa	(+)	2.486 euroa	(+)

rahavarat/asukas	123 euroa	715 euroa	(-)	1.258 euroa	(-)
kassan riittävyys	5 päivää	34 päivää	(-)	60 päivää	(-)
omavaraisuus	58,9 %	55,7 %	(+)	70,0 %	(-)
suhteellinen velkaantuneisuus	31,2 %	40,3 %	(+)	49,2 %	(+)

Kymmenellä mittarilla kuntakoon mukaan verrattuna Lapinjärven luvut ovat tulkittavissa viidellä (vuonna 2013 neljällä) mittarilla huonommaksi (-) kuin vertailukunnissa keskimäärin ja viidellä paremmaksi (+). Alueen kuntiin verrattuna Lapinjärven luvut on tulkittavissa seitsemällä mittarilla huonommaksi kuin vertailukunnissa keskimäärin ja kolmella paremmaksi (2013 sama tilanne). Alueen (Uusimaa) kuntiin vertaileminen on kuitenkin ongelmallinen, koska alue sisältää pääkaupunkiseudun suuret kaupungit.

3. Henkilöstö

Henkilöstön määrä väheni edellisestä vuodesta kaikkiaan 46 henkilöllä, joista 24 oli koulutuskeskuksen henkilökuntaa. Vuoden lopussa henkilöstön määrä oli 144 henkilöä, joista vakinaisia oli 123 (85,4 %), joista naisia 80,5 %. Naisten osuus on kasvanut edellisestä vuodesta (79,4 %). Yli 55 -vuotiaita oli 41 henkilöä (28,5 %), edellisenä vuonna 46 henkilöä (28,7 %). Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 47,3 vuotta (edellisenä vuonna 46,8 vuotta).

Sairauspoissaolopäivien määrä (2.047 pv) väheni edelleen edellisestä vuodesta (3.562 pv vuonna 2013 ja 3.899 pv vuonna 2012). Vastaavasti sairauslomatapausten määrä on laskenut 31,3 %.

Tarkastuslautakunta pitää sairauspoissaolojen vähenemistä sekä työhyvinvointiin panostamista myönteisenä.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että yksikään hallintokunta ei ole toteuttanut tuloskorttitavoitteena ollutta työtyytyväisyyskyselyä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että työtyytyväisyyskyselyt teetetään mahdollisimman pian.

4. Kuntakonsernin talous

Muutoksena edelliseen vuoteen Kiinteistö Oy Porlammin Taitotalo on Lapinjärven kunnan täysin omistama tytäryhtiö. Muut tytäryhteisöt ovat Kiinteistö Oy Labyrintti ja Lapinjärven Lämpö Oy. Kuntayhtymäosuuksissa ei tapahtunut olennaisia muutoksia.

Konsernin vuosikate (903 tuhatta €) ei riittänyt kattamaan kaikkia investointeja (2,2 miljoonaa €) vuonna 2014. Tämän vuoksi on jouduttu turvautumaan lainoitukseen, joten konsernin lainakanta ja suhteellinen velkaantuneisuus on kasvanut. Tämä näkyy myös omavaraisuuden lievänä heikkenemisenä. Lainanhoitokate (1,1) osoittaa, että tulorahoitus riitti korkojen ja lyhennysten maksuun. Kuntakonsernin lainakanta per asukas on 4.984 euroa, nousua edellisestä vuodesta 373 euroa.

Konsernin tulos oli hieman enemmän alijäämäinen (374 tuhatta €) kuin kunnan (320 tuhatta €).

5. Muut havainnot

Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan talouden kehityssuunta on viime vuosina ollut huolestuttava. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kunnassa tapahtuneet muutokset, kuten lukion ja yläasteen lakkauttaminen, vaikuttavat kunnan talouteen sekä suoraan että välillisesti, esimerkiksi kunnan vetovoimaisuuden kautta. **Tarkastuslautakunta suosittaa, että laadukas päivähoido ja opetus turvataan kunnassa, jotta kunta säilyy kiinnostavana vaihtoehtona myös muuttajille.**

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kunnan kasvavaan vanhuspalvelujen käyttäjämäärään. **Tarkastuslautakunta suosittaa, että vanhuspalvelujen kehittäminen otetaan yhdeksi painopistealueeksi.**

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntaan saadaan uusia yrityksiä ja olemassa olevien yritysten toimintamahdollisuuksia kehitetään.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että kunnanjohtaja on reagoinut teknisessä toimessa havaittuihin mahdollisiin puutteisiin.

6. Arvioinnin yhteenveto

Tarkastuslautakunta katsoo tarkastushavaintoihinsa perustuen, että valtuuston talousarviossa hyväksymät taloudelliset, toiminnalliset ja laadulliset tavoitteet ovat toteutuneet riittävässä määrin toimintavuonna 2014.

Tarkastuslautakunta esittää, että kunnanvaltuusto edellyttää tulosalueita antamaan vastineensa arviointikertomuksessa **lihavoidulla** esitettyihin arviointeihin, suosituksiin ja selvityspyyntöihin kunnanhallitukselle ja tarkastuslautakunnalle syyskuun loppuun mennessä ja edelleen valtuustolle lokakuun loppuun mennessä.

Lapinjärvellä 4. päivänä toukokuuta 2015

Vesa Peltola
puheenjohtaja

Mari Lotila
varapuheenjohtaja

Kalevi Hoffström
jäsen

Mirja Hovén
jäsen

Jörgen Illman
jäsen